

Наставно-уметничком већу Факултета ликовних уметности у Београду

Париска 16

11000 Београд

Сенату Универзитета уметности у Београду

Косанчићев венац 29

11000 Београд

Извештај комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта:

Графички уметнички израз другим средствима

-изложба литографија и објеката-

Кандидат: Сара Лазаревић

Београд, Јун 2026.

Наставно-уметничко веће Факултета ликовних уметности у Београду је на 528. Седници Наставно-уметничко-научног већа одржаној 10. јуна 2026. године донело је одлуку о формирању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта кандидаткиње Саре Лазаревић, под називом: „Графички уметнички израз другим средствима - изложба литографија и објеката“, у саставу:

1. др ум. Радос Антонијевић, редовни професор ФЛУ
2. др. Бојана Шкорц, редовни професор ФЛУ
3. др ум. Магдалена Остојић Павловић, ванредни професор АУНС
4. др ум. Дуња Трутин, доцент ФЛУ
5. др ум. Адам Пантћ (ментор), редовни професор ФЛУ

Комисија доставља Наставно – уметничком – научном већу Факултета ликовних уметности следеће:

Биографија докторанда и списак уметничких радова:

Сара Лазаревић рођена је 1997. године у Јагодини. Студенткиња је Докторских академских студија Графичког одсека на Факултету ликовних уметности у Београду од 2020. године. Основне академске студије завршила је 2019. године и Мастер академске студије 2020. године у класи професора Адама Пантћ на Графичком одсеку Факултета ликовних уметности у Београду. Излагала је на преко тридесет групних изложби у земљи и иностранству, а до сада је одржала и девет самосталних изложби. Добитница је награда, признања и стипендија. Током 2022. године боравила је на резиденцији у Гдањску (Пољска). Као добитница Стипендије за студенте Докторских академских студија коју додељује Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије била је ангажована у својству студента - истраживача у настави, предмет - литографија.

Одабране излагачке активности:

2024/25. The Age of Human Wisdom - The third Jinan International Biennale, Јинан, Кина
2024/25. VI Међународно бијенале уметности- Радови на папиру и од папира, Крагујевац
2024. Black Box, Dorćol Platz, Београд
2024. IV Међународно Бијенале графике, Чачак
2024. Камео фестивал, Галерија Рисим, Чачак
2023. Нишки цртеж „Нови простори“, Галерија СЛУ, Ниш
2023. Групна изложба „Перспектива“, Галерија ШТАБ, Београд
2022. Прожимања и интеракције, Гдањск, Вроцлав, Вилниус, Београд (Кућа Легата)
2022. V Међународно Бијенале графике, Чачак
2021. International youth art festival „River of tolerance“, Софија, Бугарска
2021. Contemporary Art Fair - Галерија Озон, Београд

2020. Традиционална групна изложба уметника млађе генерације „Погледи“, Галерија 73, Београд
2020. Међународно Бијелнале литографије, Пароброд, Београд
2020. Међународно Тријенале графике, виртуелна изложба, Београд
2020. International Virtual Engraving Printmaking Biennial, Истанбул, Турска
2019. Мајска изложба графике, Графички колектив, Београд
2019. Мала графика - Нови Сад, галерија Ла Виста, Нови Сад
2019. НОА фест „Млада графика“, Културни центар, Нови Сад
2019. 2nd International Print Biennale Yerevan, Јереван, Јерменија
2018. XIX Бијенале студентске графике Србије, Дом културе Студентски град, Београд

Самосталне изложбе:

2026. Изложба докторског уметничког пројекта „ГРУНД“, галерија СУЛУЈ, Београд
2025. „Поема о четири зида“, Продајна галерија „Београд“, Београд
2023. „Кућа у Кнегиње Милице“, Центар Терра, Кикинда
2023. „WHERE AND WHAT“, Центар за графику и визуелна истраживања Академија, Београд
2021. „Корен, кора“, Галерија 73, Београд
2021. Из чиста мира“, Ликовни салон / Културни центар, Нови Сад
2021. „Има једна ворма“, Галерија Дома омладине, Крагујевац
2021. „Причам ти причу“, Галерија музеја Хореум-Марги, Ћуприја
2020. „Самсара – Заједнички ток“, Културни центар, Крушевац

Стипендије:

2023 - 2025 Стипендија Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије за студенте Докторских академских студија
2019 - 2023. Стипендија Министарства просвете Републике Србије за изузетно надарене студенте
2018 - 2019. Студентска стипендија Министарства просвете Републике Србије

Награде:

2025. Похвала жирија на изложби „Ликовни сусрети 2025“ у Кући Краља Петра I, Београд
2019. Откупна награда Министарства културе и информисања Републике Србије у Графичком колективу
2019. Прва награда у оквиру фестивала НОА „Млада графика“, Нови Сад

Пројекти:

2025. Радионица линореза у сарадњи са Удружењем ликовних уметника Србије у галерији УЛУС

2025. Аутор и реализатор групне изложба „Свакодневица и није” студената и алумнија Факултета ликовних уметности у Београду, сарадња са Завичајним музејем у Јагодини

Опис и анализа докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат Графички уметнички израз другим средствима, већ у свом наслову отвара делту различитих путева проласка кроз бесконачно апстрактно поље графичког израза. Изузетно сложено питање графичког знака и његовог значења, кандидаткиња отвара једноставним понирањем у радионички систем радњи које доводе до коначног знака. На овај начин се теоријска студија ослонила на „пешачење“ путем кроз загонетне техничко-технолошке одреднице које утичу на коначно ликовно решење. Као и већина студентских поетских иницијатива и ова се темељила на личном емоционалном искуству, личној историји и интимним садржајима везаним за простор одрастања. Радионички простор је постао својеврсна спиритуална лабораторија у којој се емоционални садржај преведен у слике сећања, потом доведен до апстрактне суштине, коначно изведен у поље графичког листа. Радионички простор већини студената креативаца и извођача служи на исти начин, али је кандидаткиња ову перформативну праксу доследно постављајући тезе и изводећи системске закључке, довела до нивоа студије. У послу извођења литографског поступка веома је важно познавање технолошких принципа и поштовање реда. Оно што разликује доброг мајстора од врхунског извођача је степен спремности да се инвестира у спиритуалне осетљивости манипулације средствима рада. У овом сегменту важно је одвојити средства и материјале. И ту је кандидаткиња, веома доследно поделила поље на средства, (алате), који обезбеђују континуитет телесне акције и материјале, (материју), која носи метафизички талог нагомиланог времена.

Круг је поједностављено речено, крајње формално, био одабран као једини мотив на раду. Овај методолошки оквир донео је временом и главни концептуални изазов који се огледа у студиозном посматрању минималних одступања у покушају да се понови идентичан мотив. У овом минималистичком цртачком захтеву али и максималистичком духовном задатку, лежи и кључ успешности целокупног докторског уметничког пројекта. Ради се заправо о најтежем спиритуалном подухвату да се види далеко гледајући у једну тачку, да се реши парадоксија у којој стојећи у месту досежеш тачке недогледа. Коначно, постигла је да слика није оно што видимо, њено физичко тело, већ метафизички простор који граде елементи слике.

Следећи развојни скок донела је промена у погледу материјалног учешћа папира(носиоца) штампаног резултата. Основа није више била традиционална медијска одредница већ

концептуални разлог који продубљује и проблематизује природу слике. Говорећи о природи слике, говоримо сада о природи самој, о њеној цикличној кретњи и метафизичким обртима отеловљеним у процесима распадања и поновог стварања. У овој студији, кандидаткиња је веома прецизно и сугестивно дала анализу развоја поступка, што рад чини високо вредним.

У последњој фази рада(итерацији), папирна пулпа је обликована у објекат чиме је затворен круг у сваком сегменту који чини елементе рада, а који су илустровани у самој писаној студији. Субјективно говорећи, постоји критеријум који говори о надрастању емоционалног садржаја у над-емоционално, личног у над-лично. У скоро свим религиозним учењима ово стање се узима за врхунац врлине. Овде, у анализи дела докторског уметничког пројекта рећићемо да је доследно спроведен поступак извођења закључака и да се може оценити веома успешним.

У погледу изношења референтне листе, кандидаткиња такође демонстрира зрелост у разумевању референтних узорака за реализацију студије. Референтни примери су потпуно исправно употребљени у сврху извођења закључака кључних елемената рада и доприносе општем утиску корисности студије за шири академски образовни простор.

Значај и допринос докторског уметничког рада у одређеном пољу уметности

Ликовно образовање је прешло велики пут од народне уметности, преко мајсторских радионица до академског образовног модела преношења знања и вештина. У класичном образовном пакету триумвират сликарско-вајарско-графички је био и до данас остао база из које су настајали нови образовни модели. Савремено друштво је подељено на оне којима класични програм представља баласт и друге којима је управо тај, класични програм, почетак нове мисли. На том трагу кандидаткиња је стрпљиво, у интервалу од готово деценију рада на свом уметничком профилу прешла пут од народног стваралаштва до концептуалне вишемедијске праксе. Поред очигледног доприноса графичкој мисли и остваривању континуитета класичних уметничких графичких дисциплина, кандидаткиња је дала велики допринос у разумевању нових вишемедијских пракси којима је графизам полазна претпоставка. Тако су ручно прављени папир као носилац ликовног знака и објекти настали манипулацијом рециклираног папирног материјала демонстрирали супериорност методологије настале на интерпретацији радионичког реда.

Оцена оригиналности докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат Графички израз другим средствима представља оригинално изведен методолошки поступак који објашњава главне значајке уметничког рада. Веома осетљиво кустоско решење коришћења класичног салонског излагачког простора и коначно

јасну и оригинално изражену методу писања уметничког пројекта. Оригиналност уметничког резултата долази као последица добро схваћеног академског задатка још на основним студијама. База ове и овакве оригиналности лежи у цртачком, студиозном упознавању ликовног израза који представља личне поетске склоности. Посебан допринос оригиналности теоријско ликовног дела, показује у делу анализе тачке пресека графичких принципа коришћених у обликовању тродимензионалних форми(објеката).

Критички осврт

Докторско уметнички пројекат Графички уметнички израз другим средствима, представља савремену теоријско ликовну студију о проширеним могућностима разумевања графизма и графичког језика у вишемедијској пракси. Студија се не базира само на формално-ликовним и теоријским елементима рада, већ зрело износи онтолошке чиниоце поетских разлога на којима је лична поетика постављена. У исти мах, личне поетике анализиране су у светлу традиционалне, народне праксе коришћења графичког знака као носиоца симболичко-мистичног елемента заједнице. Савремена теоријско-ликовна студија у којој се посебном осетљивошћу износи допринос општем културном развоју заједнице и личном духовном богатству, мора се оценити високом оценом вредности дела. Посебан допринос критици огледа се у студији занатског поступка, који радионичко-занатске протоколе третира као посебне целине математичког алата којим се објашњава веома сведен апстрактни знак и херметична позиција графичког атељеа.

Закључак комисије

На основу пуног увида у презентовани ликовни резултат и анализе писаног рада, комисија закључује да је докторски уметнички пројекат Графички уметнички израз другим средствима оригинално ликовно дело које јасно даје савремено читање сложених и херметичних елемената графичке слике. Студија је доследним уметничко-теоријским начином извођења примера употребе графизма у обликовању тродимензионалних објеката који у збиру кореспондирају као јединствен и целовит уметнички израз, показала и доказала универзалност архаичних симболичких узора. Такође, употреба литературе и референтних примера из уметничке праксе, кандидаткиња показује интелектуалну зрелост и спремност за самостално и самосвојно формирање уметничког става који може у следећој итерацији да израсте у интердисциплинару студију.

На основу изнесеног закључка, комисија сматра да се ради о доследно и оригинално спроведеном поступку обликовања уметничко-теоријског рада, који има капацитет оригиналног дела. Уметнички рад представљен у излагачком формату, комисија оцењује

изузетним како за институцију тако и за ширу заједницу. Посебно истиче органску везу рада са писаним делом, што сматра и највећим квалитетом докторског уметничког пројекта.

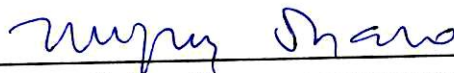
Комисија предлаже Наставно-уметничком већу Факултета ликовних уметности у Београду да усвоји овај извештај и проследи га Сенату Универзитета уметности у Београду, ради покретања поступка јавне одбране докторског уметничког пројекта кандидаткиње Саре Лазаревић.

Београд, 11.6.2026. године

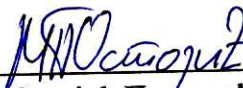
ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

др ум. Радош Антонијевић, редовни професор,
Факултет ликовних уметности, Београд

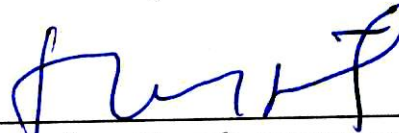
др Бојана Шкорц, редовни професор,
Факултет ликовних уметности, Београд

др ум. Магдалена Остојић Павловић, ванредни професор,
Академија уметности, Нови Сад

др ум. Дуња Трутин, доцент,
Факултет ликовних уметности, Београд

др ум. Адам Пантић, редовни професор, (ментор)
Факултет ликовних уметности, Београд

**ОЦЕНА ИЗВЕШТАЈА
О ПРОВЕРИ ОРИГИНАЛНОСТИ
ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА / ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**

На основу Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду и налаза у извештају из програма iThenticate којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације „Графички уметнички израз другим средствима - изложба литографија и објеката”, аутора Саре Лазаревић, констатујем да утврђено подударање текста износи 6%. Овај степен подударности последица је навођења цитата, библиографских података о коришћеној литератури, личних имена и тзв. општих места и података коришћених у издрази, што је у складу са чланом 9. Правилника.

На основу свега изнетог, а у складу са чланом 8. став 2. Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду, изјављујем да извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

Датум 11.6. 2026. године

Ментор

др ум. Адам Пантић, редовни професор ФЛУ